

NEMZETI TÁRSALKODÓ.

Első félév.

Kolozsvár, Május 29kén, 1840.

22. szám

Tartalom: A' kolozsvári színházról, (V. János) 169. l. Honestus, (T. ki.) 171. l. Elszántság, (Szolga Miklós) 176. l.

A' kolozsvári színházról.

A' kolozsvári színházi élet elevenségre kapott. Megyeri úr az ohajta várt kedves vendég megérkezett. A' társaság lelket, a' darabok érdeket nyertek az ő dynamikai befolyása által. Azon lélektani mélység és philosophusi felfogás, mellyel e' jeles színművész' fáradoimai áldvák, igazán bámulatos. M. úr gyakran a' színműszerzőket is meghaladja. Ha a' szerző jellem-festéssel valamely egyént kiemelt a' közéletből; ha egy casta' erényei, vagy hiányai egy névben halmozvák, a' M. úr' lelkes előadása képes még egyszer tökélyesíteni a' tulajdonokat. Csodálatosnak tetszhetik az, hogy azt különböző jellemű szerepekben is teheti. Legbámulatosb pedig hogy M. úr, az utcán, háznál és társalkodási körökben, mindig ugyan azon egy jámbor polgár, hű barát, kedves időző-állandólag Megyeri. De ezen M. a' diszfalak közt, a' színpadon soha soha sem láthatod, ő egy erkölcsi csoda, egy bámulatos Proteus, karjait rövidebbekké, lábait hosszabbakká is teheti, szemei kiállók vagy béestek, ábrázata hosszú, rövid, széles, keskeny, puffadt vagy száraz, szintén a' szerep' kívánata szerint. M. úr kül- és beltalentumai organicus erényekkel birnak. Az írók' szellemi befolyása teszi őt testestől, lelkestől a' színpadon. Ő mindig az a' minnek lennie kell és tárgya a' bámulásnak. Ki a' „Párdűh“ czimű előadásnál, az indulatok' hullámtengerén fel nem hevül a'

M. úr' jéghidegségénél, annak igazán hármas ércz van a' szívében. A' M. úr' működéseinél olykor ötlekünkben is oda jutunk, hol magunk sem igen vagyunk ismeretesek. Utána új felfedezéseket tesz a' néző önnön szívében is. M. úr semmit sem csinál történetből, pótléku. A' legkisebb valónitás, köhécselés, sántítás's a' t. 's a' t. mind lényeges részei az egésznek. Ezekben értelem van. Ezek lelkét teszik azon testnek, melyet a' mondott szavak képeznek. Ezekben van voltakép' a' M. úr' sajtyszerű érdeme is.

Ezt megismeri a' kolozsvári színház. Tapasainkat, mellyekkel mindig elejébe sietünk, és őtet kíséjük, fogadja tehát méltánylásunk' jeléül a' koszorus művész; és sziveinkből jövő éljen kiabálásunkat halgassa meg a' jó isten!

A' mit a' mondottakból a' társaság' tagjaira is alkalmazhatnánk, abból legtöbb jut a' derék Néb Máriának, ki különösen a' női aggság' parodiájiban szinte utólérhetetlen. Hegedűs, Magoss, Egri, Füredi, Kecskés a' jobbak; sokszor tetszenek, ki is hivatnak, rendetlen renddel, úgy Déryné, Széppataki Johanna, de Cau Mimi's mások.

Az énekesekről szólva Sátorfy igen kedves vendég. Hangja tiszta, gyönyörű, édelhető. Még kedvesb mint erős tenorista. Sok megkülönböztetést érdemel Benza, már régibb kedveltje, kegyencze a' közönségnek. Mindig megelégedést nyer, kivált a' parodiákban egészen monopolizálja a' figyelmet és a' határokra vi-

gyázva igen igen a helyén is van. Lata' b' a' hangtannal elég ismeretes 's e' részben bő szolgálatot is teszen, kár hogy a' hangja gyenge 's rekedt. Legkitetszöbбек továbbá itt Füre di és K e c s k és. Ha azt vesszük figyelemre, hogy ezen társaság' tagjai olly' kevéssé és olly' kevesen oskolások, mint énekesek, valójában nem csak figyelmet és méltánylást de ollykor bámulást is érdemelne a' munka és fáradság, melyet az énekes darabok' bétanulására fordítanak.

D é r y n é asz. mindig a' maga helyén van a' kolozsvári színháznál, elég megelegetést és tapsot arat, hol ő annyit művelt, útát tört, pályát nyitott másoknak is, 's hol még az is becsületére válhatik, hogy egy szép növendéket pártol, tanít és bátorít. Kiről itt emlékezünk, de C a u M i m i. Rövid időn jelesen haladott. Tiszta kellemes és erős hangja van. Naponkint javúl és bátrodik, sokszor kap tapsot, előhivatik és ismétel. Minden dicséretre is méltó, ohajtjuk hogy a' tapsok' értelmét különböztethesse meg. Mert lehet az dicsérő, helyben hagyó, bátorító, 's a' t. 's a' t. is, sőt lehet az ollyan is, melyhez tán nem is ért. E' szép Mimi' szép nevét még egy más példányban is bírja a' színház, 's ott is jó reménnyel tekintjük. Az Török Mimi.

Kilényi Dávid úr, a' társaság' igazgatója, igen igen főnöknek termett ember. Fungitur vice cotis expers ipse secandi. Az az, hogy maga ritkán játszik, de játszóit rendben tartja. Bár a' színház' anyagi világítása' iránt is terültebb figyelemmel lehetne.

Mi már a' kolozsvári színházi nagy magyar közönséget illeti, az még igen is nagyon hasonlít egy régi nagy magyar hegyhez, a' Himelájához. Ott sok növény tenyészhet a' kolozsvári kicsi kifli penésztől a' lybanusi nagy czedrusig. Sok állat élhet egytől másig. E' hegy csucsa in a' karzat' rostélyzata közt lövik el a' művész királykoronázási százegyvet. Ott dörögnek el a' fenyegetőzdő villám' viszhangjai. A'

fölmelegült hegytömeg ott alakul vulkánokká, onnan önti el a' földszint özönlő verslávával. Ah és óh, ott a' lég is változó!

A' felső és alsó sorpáholy, mint árara, úgy tartalmára nézve is igen egyforma. Itt már az erkölcsi és értelmi műveltség otthonibb, az ítélet helyesb, gyakran öneréjü és állásü, nem rábeszél. A' mű, művész és művészet iránti nyilatkozás szerényebb, illedelmesb.

A' közép sorpáholy; a' jelenkor' jelesb hangzásait, művészeit Európa' legszebb színházaiban látta versenyzeni, működni. Ennek a' művészet házi eleme, azt gyakorolja. —

A' földszin egy kivonat az előbbiekből; sőt leginkább Erdély; polgár és katona, tudós és tudatlan, agg és ifjoncz, szép 's rút köztársaságilag elegyülnek ott el. A' születés' fátyolat senki sem lebegtetheti. A' tanár' könyve 's a' kalmár' rófe egy ranguak. A' piperöcz' gőzöse csendesb, vitorláji öszvébb huzvák. A' szemüveg gyöngé fő mint gyöngé szem' jele lehet egyformán. Kár, hogy a' vérmérséklete szint olly' izgékony ennek is, mint a' más polusnak a' karzatnak. Mint vas a' magnestöt, úgy rázkódtatják, forgatják az indulatok a' kedély' hullámzatain e' két vég pontot. Földszin és karzat, mindig zörgő két kereke azon győzedelmi szekérnek, mellyen a' szegényműködő művész olly könnyen nyakát szegheti. A' földszint alakult meleg ködök fagylató dérkint hervasztják a' karzat' virágait. A' karzat' villamai szebbekké növesztik, izletesbekké érlelik a' földszin' gyümölcsseit.

Vagynak színházi kétéltűek is. Ők most a' karzaton, majd földszint éldelik a' művészet' örömeit. A' lázos képzetek tulcsapongó dühei nem is korlátozhatók. Ezek éljen, taps, fütty' 's.t.e. féle színházi Hirnökök' telegraphjain mindigi közlekedésben tartják az egészt. Aztán a' karzat egyik magtára a' földszinnek. Annak

értebb gyümölcssei önkint alá hullanak ide. De a' földszin nem Bethesda' tava, nem is Prieznicz féle zuhany, nem gyógyít rögtön. Idő kell hát némelly főnek, míg abból egy nagy rész, az értebb ész' lombikán kigőzölög és aetheri szárnyain vissza szállong eredeti honába, föl föll oda a' Galériába!!

Illy különböző elemekből alakult egész táplálékának is illy különbözőnek kell lennie. Történt, hogy Terno és Zampa' első szakasza egy estve adattak. Milly különbség! A' Terno'hoz egy fiacre kocsis is hozzá szólhat. A' Zampa' teljes megítélésére sokacska kíváncsi. Itt van már egy fő oka, hogy Kolozsvártt tet-szeni olly igen bajos, sokszor ugyan azon esz-me, szó, sőt szőejtés tapsot és füttyöt, akar füttyöt és tapsot idézhet elő. Oh Thalia! Te Thalia! mihez kezdjenek, kinek tessenek itt a' te oltári szolgálid!? Egyik istennőknek énekl, a' más záptojással dobálja papnőidet. De hisz' ez egyebütt is mind úgy van: így szólhat más. Bécsben például, rang, műveltség és vagyoni osztályzatok szerint is mehetni színházba, énekes, szomorú, érzékeny vagy vig darabot, gépelyes bohózatot, akár kreuzer comédiát is láthatni bővön, meg annyi különböző színházban. De nálunk dicső Thalia istenség! egy a' pásztor és egy az akol a' te tiszteletedre!! Templomod, a' Januséval ellenkezőleg, a' közelebbi színházi háboru alatt zárva is volt; átok nyomá-anathema 's interdictum jozsianum!

Illy környületek között, az ürügyök' illy gazdag, sőt búja terén csoda-e ha lándzsa-törés, ha fegyverzörgés hallszik ollykor Kolozsvárról?! Ha a' jószínesznők hős pártolókra kapnak?! Hisz' ök- szép nők: 's ki ne védne: egy oldalából nőtt nő, ah őt a' hőt!!

Aztán kinek a' papné tetszik, kinek a' lánya. Évának könnyen sikerülhetett, Mózsés szerint, hogy az egész világ' férfja 's még az ör-

dög is, csak neki tisztelkedjék. Oh de mióta a' nemek' egyénei ennyire sokszorozódtak, válogatni kell, 's osztozni. Hadd legyen had 's vég-re béke.

V. János.

Honestus.

Oscar, egy fiatal svéd Párizsban lakott 's üzé a' festési művészetet. Oscar vidám volt mindig, mert mindig jó vala. Enyelgett bár a' vétek' veszélyével, de szívét soha nem szennyezte bé, 's így történt, hogy az elvetemülteknek, néhány perczekig, a' bünbánat' fájdalmát és gyönyörét visszaadá, homályosuló arczokon az erény' komoly estpirja még egyszer föllángolt. Zajongva ment néha pajtsáihoz Oscar kiáltva: jertek barátim, igyunk. 'S mentek egy ivóterembe: izletes étkek, drága borok hozattak fel; de Oscar szerivel élvezett a' tányér-ból, 's alig izelinté az üveget — életkelyhe tüzesen hullámzó vérrel színültig vala teljes, 's egyetlen cseppet hozzá töltve, kiárasztandá. Bizonyos nap' az olasz operába siet Oscar, Mozart' Don Giovanni'ját nézendő. A' ház még zárva volt, 's temérdek a' váró sokaság. Oscar be-vegyült a' tolongás közé, 's kivön zsebéből egy tallért, hogy a' pénztár' kinyitásakor, pontban kész legyen. Valaki megtaszítá, a' pénz kihulla kezéből, 's tova hengergett az utcán. Ő hasztalan keresé szemével. Ekkor egy koldus mankóján hozzá sántikált, 's oda nyujtá az elvesztett pénzt. — Tartsd meg, jó öreg, — monda Oscar — fáradságodért. — Fáradságom csekély, viszonzá emez; ennyi sok. — Nem nekem, felele Oscar. — Pedig ő nem vala dús, és gyorsan elsiete, hogy a' körülállók közül seuki se kapja rajta őt szive fortélyán. Oscar egy távol részében lakék a' városnak, 's erős léptekkel tért vissza házához. Midön megérkeznek, ajtó

előtt találá az öreg koldust eléibe kiáltva: Ön igen gyors, ifju úr! Kend még gyorsabb! felele Oscar. — Mi engem illet, monda az öreg mosolygva, én nem gyalog jöttem, de kocsival — Oscar csudálkozva nézé . . . ám légyen öreg — monda ő — egészségedre ezen kényelem! Bé akara menni házába, de az öreg elibe tartá mankóját. — Nem kell olly gyorsan sietned el tőlem, ne légy irántam rossz véleménynyel, hogy jótéteadből egy keveset kényemre tettem. Hiszed-e, hogy könnyű koldulni? próbáld csak egyszer. Adni nehéz, de elvenni még nehezebb, de legnehezebb kérni. Ha ollykor egy gazdag kéjencznek, kinek ezen mankóval szeretném üres koponyáját bécsapni, hizelgenem kell: akkor érzem ám, milly sanyaru dolog a koldulás! Tegnap alkonyatkor láték egy embert, köpenyébe burkoltan, egy becsületes polgár' házából kijöni, kinek leányát elcsábítá. Emlékezz meg — a' nyomorúltról — mondám suttogva, 's tenyerem feléje nyujtám. A' gazember nevetett 's egy aranyat adott. Ah, nehéz a' koldulás! Hányszor tevém fel már magamban, öreg napjaimban egy kis kényelmet szerezni, dolgozni, 's többé nem koldulni; de a' szokás' hatalma csábító; a' börtön' kinját is képes az elkényeztető gyönyörre varázslani.

Kulcsolt karokkal álla Oscar a' koldus előtt. — Okosan beszélsz, öreg; jól gyakorlottad magadat, most, jó éjszakát! Nem, ifju úr, még nem kell távoznod. Te időtöltést akartál magadnak szerezni, 's kéjedet nekem feláldozád. Hosszu az est, jer velem; én neked szép történeteket fogok beszélni. Látod ama' házat e' címerrel: a' köszörűshöz? Ott lakom én. — Látom a' címert, monda Oscar, de nem tudom mi a' szándékod! — Hogyan, ifju úr, csak nem félsz tőlem? Hisz' magad látod, milly öreg és erőtlen vagyok! — Ép' azért, hogy öreg és erőtlen vagy, félek tőled; nem lehetne ám erőmet használnom. — Az öreg megfogá az ifju'

kezét, 's házáig vivé, mellynek ajtaja könnyű ütésre felnyílék. Egy lépcsőn felmenének, az öreg gyertyát gyújta, 's bámulva szemlélé magát az ifju egy nyájas szobában, melly tehetős emberek' minden szükségeivel ellátva volt. — Kendnek jól van ám dolga, szegény úr, monda Oscar. — Úgy, úgy! viszonzá a' koldus. De semmi sem lopva, mindez becsületesen összekoldulva, 's e' mellett — halkal és mosolygva hozzátévé — büvölök is valamit. — Valóban, kérdezé Oscar mosolygva. Ej, hadd lássunk hát varázslatodból valamit. — Nem tréfálsz-e, ifju úr? Kivánod-e mutatványit? Hiszsz-e érzékidnek? — Nem, kiálta sebtén az ifju. Érzékeimnek nem hiszek, azok megcsalnak, mert megcsaltnak, keress mást varázslatodra. — No, no; ne légy egyszerre olly indulatos, ifju úr. De egy üvegcskét innod kell velem. — Az öreg kimene, 's majd három palackborral visszajött. — Jól bírod magad öreg! monda Oscar. — Nem magam' számára, én soha sem iszom bort. Mind ez számodra van, 's tán elég sem lesz; de több is van nekem. — Az öreg ráköszöné. Oscar szeméit az üvegre fészíté. Olyasztott aranyként fénylett a' bor, 's mindenik cseppben egy szép lánykaszem gyöngyözött, ragyogott és csábított, Oscar kiüríté az üveget, a' koldus ismét megtölté. Mind gyorsabban ivék Oscar, mind sebesebben tölté az öreg. Az ifju' vére dühödten zúgott az ereken, szive fenndobogott, ajkai reszkettek. — Öszfej, (Graukopf) a' borod jó! — Úgy-e bár, ficzkó? ez az Indusnál forrott, 's nekem még jobb is van. Elé hát vele, vigmanós! — Csendesen egy kisség, elébb hadd mutassam meg neked szép portékáim'.

Egy függöny felzörge, 's a' szédelgő Oscar felett egy kristályterem boltosult, melly ezernyi láthatlan gyertyák' viszfényében tündöklék. Menynyi kincset a' föld' homályos kebele rejt, menynyi szépet csak képez az emberi művészet, mind azt egyesíté a' terem pompában és gaz-

dagságban. Arany, ezüst és drágakövek boríták a' koczkatatot; ezer ékszerek és edények állottak körül; a' falakon mindennemű villogó fegyverek függtek, 's száz madár dallott és csicsereggett, és szökdécselt ide 's tova arany rudakon. Oscar elragadtatásba volt merülve; majd új fény bájoló szomju szemeit, majd hágyadtan sülyeszté le a' kéjittasokat. Ekkor kiáltá egy rekedt hang: Végy engem, végy engem. Oscar oda néze, 's egy seregélyt láta, mellynek nyakáról selyem szálakon egy arany háromszög függött le, gyémánt, zafir és rubin ékíték a' háromszög' hegyeit. Ellenállhatlan erővel vonzá ezen ékszer Oscar' szemeit. Végy engem! végy engem! kiáltá a' seregély. Öreg! monda Oscar, ezen háromszögöt nekem kell adnod. — Te nem vagy kába, uram; három országot vehetnék azzal. — Jó öreg, add nekem a' háromszögöt; lám te annyival birsz. — Nem, uram, válaszsz mi tetszik, csak ezt ne. — Végy engem! végy engem! mind rekedtebben kiáltá a' seregély. Oscar kinyujtá kezeit a' háromszög után; az öreg visszatartá Oscar öt hátratasztá; az öreg fenytve emelé felmankóját. Az ifju földre veté az öreget, a' ki utolsó csepp erejéig küszködék ellene. Végy engem! végy engem! rikácsolá a' seregély. Ekkor egy villogó tör fénylék Oscar' szemébe. A' tört lera-gadá a' falról, 's kirántván az öreg' keblébe döfé, ki szóval, élet nélkül rogyék a' földre. Végy engem! végy engem! kiáltá a' seregély gyorsabb meg gyorsabban. Oscar leoldá a' háromszögöt a' szalagról, 's menni akart. Ekkor valamennyi madár kiáltani kezdé: Végy engem is! végy engem is! Oscar visszanezé, 's az öreg' homályosult szemei ötlének elébe. Ekkor borzanat futá el az ifju' tagait; halálsárgaság lepé el őt, térdei tántorogtak és összegörzsödtek. Gyilkos! gyilkos! ezer szó riadá le a' födélről. Kétségbeesés kapja meg Oscart; kihuzá a' gyilkot a' halott' melyéből, 's tulaj-

don szive felé villogtatá. Karát visszatartóztatva érezé. Az öreg' előtte álla; de mankó nélkül. Hóféhér lepel folyt le vállairól, hosszú szakál hullámszék le kebelén. — Oscar! szóla mosolygva, érzékeidnek nem akarál hinni, de még is hivél szivednek? Nemes ifju, te megrészegülél, rabolál és gyilkolál — hiszed már, hogy én varázsolhatok? — Oscar lenyomva szégyen és tisztelet által, leomlék az öreg' lábainál. — Bocsáss meg atyám! — Kelj fel, fiam! semmit sem vettél; csak álmodban valál gonosztevő. — O atyám, büvöld el szemeim elől ezt a' fényt, melly szivem' borzasztó örvényeit föltára előttem! — Az öreg inte, 's eltünék a' terem, 's Oscar viszont a' nyájas szobában szemlélé magát. De a' háromszög, melly őt elcsábítá, szemei előtt fekvék az asztalon. — Üzd el ezt is! esenge Oscar. — Az öreg megérinté, 's a' háromszög virágfüzérére változék. A' gyémánt lilium leve, a' zafir ibolya, a' rubin tulipán. — Vedd e' virágokat, Oscar, monda az öreg. Ártatlanság a' lilium, szerénység az ibolya, egészség a' tulipán. Ápold csak a' tulipánt, mig az virágzik, virúl a' többi is. Egészség edénye minden erénynek; ha neked hiányzik ez, egygyel sem bírhat. Tudd meg most fiam, ki vagyok én. A' lelkek kik engem felfognak, bübajos Hones-tásnak neveznek; közönséges embereknek, én is közönséges ember, vagyok. Két ezer év óta járok már a' földön 's keresem az erényt. Sokszor feltaláltam, de távol a' szerencsét tőle. És az fájt nekem lelkem' mélyéig, 's untam a' rosszabbak' gúnyját, kik az erényt koldusnak szidták. Ekkor születél te egy szép csillagzat alatt, 's én örködtem napjaid és útaid fölött. Te jó vagy Oscar, 's vidám és szerencsés. Varázslatom neked többet nem adhat; de ruházni akarom erényedet, szerencsédnek külszint is adni, hogy a' jók bátoríttassanak, és a' gonyolók megszegyeníttessenek. Vedd e' pergameneket Oscar. Bölcseség áll írva az egyiken, gaz-

dagság a' másikon, h a t a l o m a' harmadikon. Egyet szabad választanod; a' többit hányd el magadtól. — Oscar kéjremegő kézzel fogá a' pergameneket, 's dagadott szive az érzettől a' jóknak e' teljével tetszése szerint parancsolhatni. A' bölcseségét legelőbb voná elő, 's rángatódzék már keze, a' többi pergament elvetni, ekkor a' jó szellem visszatartóztatá 's ő meggondolkozék. Bölcseséget kívánni, nemde ez is egy neme a' bírvágnak, melly túllakottságban meghal, vagy éhe miatt nyavalyog? Szerencsésbbé teend-e engem? Azon kevés sugárok, mikből én többet birtam, mint mások, örvényeket tártak fel előttem; hol mások virágkerteket láttak. Szűkebbé tegyem-e még barátim' kis körét? Azoknak számát, kiket szeretek, még kevesítsem-e? Megvetni tanuljam-e, kiket becsültem? Nem vagyok-e már eléggé magános? Nem! bölcsesség álnok ajándéka megbaragudott isteneknek. El tőlem! Oscar elveté magától a' bölcseséget. Honestus, megilletődve szoritá kebléhez az ifjut, 's így szóla: a' legnehezebb harczot kiállottad, fiam, 's nem remegek többé választásodért. — Most a' gazdagságot vevé az ifju, mosolyga 's nyugodtan hagyá lábaihoz leesni. A' hatalom vala még hátra. Egy világon uralkodni! millió embereket boldogítani! millió sziveket megnyerni! a' jókat jutalmazni, a' gonoszokat megfenyíteni! Úgy van, szép a' hatalom, szép mintegy rózsá. De tövisei! 's a' rózsá alatt incseleg a' kigyó hizelgés. Ki hordozta még a' királyi pálczát? ez hordozza a' kezét. Én nem vagyok képes jobb lenni másoknál; csak egyre vagyok képe-sebb — megvetni a' koronát... 's Oscar elveté a' koronát. — Köszönet, atyám, én elégült vagyok, nincs semmi kívánatom. — Az ősz keményen és komolyúl szóla az ifjuhoz: Hogyan, Oscar? Szerencsés vagy-e, hogy te vagy egyedül az? elégült vagy-e, hogy te mitsem kívánsz? Oscar van-e egyedül e' földön? — az ifju el lön pirulva. És mindazok feltünének előt-

te kik szívének kedvesek valának. Atyja és anyja előbb; aztán testvérei, a' barátnő, a' barát; ehhez járult egy más, meg egy más. 'S mind nagyobb meg nagyobb vala a' sereg, 's mindig magasabban hullámozék szive az ifjunak, 's mind inkább tágult a' keble, míg az egész emberiségét bészará. — Mit választasz másokért? kérdé Honestus. — Ó atyám! én nem választhatok, tégy minden embert boldoggá! Honestus mosolyga. A' mit te kívánsz, Oscar, nem adhatom meg; csak az erény tesz boldoggá. — Oscar lerogyék az ősz' lábaihoz, 's esdekelve tartá föl kezeit. Tedd hát erényesekké őket, hogy boldogok legyenek! Tedd mind jókká az embereket, tedd őket mind boldogokká! — Honestus elhalaványodék, 's monda halkan remegő szó-zattal: ne kérd azt, fiam! Nem tagadhatom meg tőled, de ne kérd! bűn rothadás, és rothadás forrása az életnek. — De Oscar, emberszerete-te' mámorában, nem hallá az ősznek igéit. Átkarolá térdeit, 's esdeklé forró könnyek közt: ó hatalmas atyám, add az embereknek az erényt, add nekik a' szerencsét! — Kérd ezt háromszor Oscar! — 'S háromszor ismétlé az ifju kérel-mét. — Ám légyen! Ut majdan az éjfé' órája; az idő ezen nyilását kell megragadnom, a' természet' kíséző sergétől elválasztandó, hogy ura legyenek. Szedd össze magad Oscar!

Ütött az éjfé' órája. Honestus varázsbotját kinyujtá kelet és nyugot, észak és délfele, 's titokteljes igéket monda el. Az égből édes hárfahangok susogtak alá; a' földtől felfelé irtóztató kacaj hangozék. Oscar, elragadtatás és ijedség közé szoritva, kérdezé: honnan a' rettentő kacaj? Csendesesen, fiam! viszonzá az ősz halk szóval, az a' káröröm' szelleme, ne ingereld őt. Nincs ezen semmi hatalmam. Jöjj a' szabadba, hogy mivünket szemléljük. — Kime-nének; nyugott innepélyes éj vala, 's Oscar jámbor szemeket emelt fel a' csillagos égre. Megilletődve szólt az öreg; nyhülj még egyszer ez

édes éjszakán; ez végső éjszaka a' földnek. Éjszaka bűn, 's a' nap nem fog többé lehanyatlani. — Egy sötét utczába érének, 's egy lajtorját láttak házhoz támasztva 's rajta egy embert felhágni, ki félénken körül tekintgete. Meghagyod ezt történni? kérde Oscar, talán megöli ez ember a' gondtalan alvót. — Csendesedj, fi-am. A' lopás megtörtént vala már, az éjféli órára vissza adá a' gonosztevőnek az erényt, 's ő most a' lopott jószágot ismét felviszi. — Honestus tovább mene az örvendő ifjuval; mindenhozá béhatva, mindent látva, sehol sem láttatva. — Minemü szavak, mellyek sirnak amott, a' nagy épületben? — Rablók és gyilkosok ezek a' fogházban; imádkoznak. — Egy szobába lépének, mellyet egy éji lámpa világított. Egy szép hölgy feküvék felbomlott fürtökkel térdein gyermeke' bölcsője mellett, és csokolá alvó kisedét, és síra felette. Az ajtó megett egy férfi állott, pirultan terjesztvén kezét a' hölgy után, 's az anya békéje szeméit. Kik ezek, Honestus? — A' ma férfi a' csábító, ki azon óráért jött, mellyre barátja' neje hívta vala. Varázshotom sebesen munkált; a' megbánás megelőzé a' bünt, az anya bocsánatot kér gyermekétől a' vétékért, mellyet ő atyja ellen elkövetett 's a' csábító sírva vesz búcsut a' szép büntől. — Egy nagy piacra érének, mellyet sok fa köríte. És köröskörül ezereként rohantak ki emberek a' házakból. Mi ez? kérdezé Oscar. Kik amott kijövének a' házakból, játékosok, tolvajok, kémek és korhelyek, kiket az erény' varázsa kiúze rejtekökből.

A' hajnal fölhasadt vala, de az éji csend megmaradt, nem zörömbölt szekér az utczákon, nem ordított pór, nem hangzott kalapácsütés, 's a' vásárpiaçz üresen volt. — Miért e' csend, Honestus? — Az embereknek többé hamis vágyaik nincsenek, ők megelégteltek és nyugszanak. — Egy kenyérsütő' ajtaja előtt jajgató emberek állának, kik hasztalan kívántak kenyeret pénzért. A' kenyér már mind el vala osztva a' szüköl-

ködök közt pénz nélkül. — Ezer halottak fekvének az utczákon. — Kik e' szerenesétlenek, Honestus? — Ezek kének, kik inkább halának élhen, mintsem gyalázattal táplálják magokat. — Egy királyi palotához jutának, mellynek nem vala öre. A' király nem féle senkitől, mióta senki sem féle már tőle. Egy előterembe lépének, hol az udvaroncok valának egybe gyűlve, 's nedves szemekkel nézék egymást. Egy ősz jajgatva veté le magát egy ifju' lábaihoz így szólván: bocsáss meg, én rágalmaztalak téged. Béleptek a' királyi terembe. A' király thronusán ült, egy némbér sikoltozva rohant a' sokaságon keresztül, letérdele 's kiálta: vond vissza pallósod, ő ártatlan! 'S a' király' meghittje elhalványulván, monda: én is uram megcsaltalak téged, és a' király sírva szálla le thronusáról.

Honestus és a' megrázkódott Oscar kisietének a' teremből. A' folyam' mentében haladnak vala; 's im' egy fiatal leányzó' holttestére akadtak Oscar elfordítá halvány arczát. A' szerencsétlen! Monda Honestus. A' mult éjszaka elrabolta ártatlanságát, 's kétségbe esve legszebb birtoka' elvesztén, a' habokban keresé halálát. A' hidhoz jutának. Egy magas, halvány ifju állott ott, szeméit hol az égre, hol a' folyóra fordítá. 'S az ő bánata olly szertelen vala, de szeméi szárazok. Oscar erős vonzalmat érte az ifjuhoz. — Ki ezen ifju, atyám! — El, el! kiálta Honestus irtózat' hangján, és sírj, Oscar, hogy ember lettél! — O maradj atyám! mond, ki ez a' szenvedő ifju? — Jer közelebb Oscar! nézd ez arcokat, milly halványok! Egykor bimborsínűek valának, 's csak akkor halványok, midőn ő elnyomatást hallott. Nézd e' karokat, milly soványok és bágyadtak! Egykor erősek voltak és megedzvék a' szabadság és jog mellett harczokra. Tekints borzadva e' kiegészett szemekbe! Egykor villogtak azok, az égtől magától meggyújtva, egy szelid leányka' szívet áthevitendők. Ah, olly szilárd és jó vala ő; de ki

a' csábító előtt eléggé szilárd és jó? Az erőszak
 álnok zsóldosi lest hányának az ő vesztire. Mi
 csak a' játékban kártevő, mi a' borban kábító,
 's a' szerelemben megmérgező, mind azt ép
 lelkébe vegyíték. Ekkor oda engedé magát rüt
 nyereségért, 's hiu tisztelet' csillámiért. Tréfáról
 könnyelműségre, könnyelműségről csalárdságra,
 csalárdságról gonosztétre vonzották őt. Ez a' fül,
 máskor csak az erény' szavára nyíló, tolvajként
 olázkodott valamely rosszulörzött szót kihallga-
 tandó. Ez a' szem, máskor csak szerelem-pil-
 lantásokat váltó, sötétes útait fürkészé a' biza-
 lomnak 's orgyilkolá a' gondolatlant. Ez a' nyelv,
 szerelmet csak és barátságot éneklő máskor, sik-
 lókigyóvá lőn és halálra szúrt. Ekként elárulá
 hú barátját, ki tegnap a' vérpadon halt meg. Az
 eltántorított' végcsókját az áruló fogadá, és:
 bosszúlj meg! sutlogá az elítelt neki fülébe.
 Az ördögi lelkü gúnykaczagva néze reá, 's ké-
 jelgett estve gonoszága' díjából. Ekkor lépé meg
 őt a' borzasztó éjféli, az éjféli, mellyet én, Os-
 car, kérelmedre megadék. Egy rettenetes látás
 fölriasztá őt álmából..... meg bosszúllak!
 kiálta kétségbeestében, 's a' hid felé rohant. Éj-
 fél óta, keresi a' nyomorult halálát a' habokban,
 retteg azt feltalálni 's ismét keresi. — A' sápadt
 ifiu meredtebben néze le most a' folyóba. —
 Tartóztasd vissza, Honestus, kiálta a' borzadó
 Oscar; rettenetes volna, illetén búnsulylyal a'
 bíró elibe lépni. — Oscar! szóla a' varázsló, itt
 vége hatalmamnak. A' bűn elhagyta őt, a' meg-
 bánás beléje szállt; a' mi bűnt mivel, megakar-
 ja bűnhődni. — Oscar jajdulva esett le a' va-
 rázsló előtt. Add hát vissza neki a' bűnt, 's vedd
 el tőle a' megbánást! add vissza mind az em-
 bereknek kívánságaikat! add vissza nekik a' bű-
 nöket.

Oscar felébredt..... a' bűnök ismét meg-
 voltak. —

Németből.

T. . . . ki.

Elszántság.

Sötét a' bú, melly engemet karol,
 Sötét mikint a' zúrnek éjjele;
 Nem hint a' sors fényt rá sugáriból,
 Hogy oszlana zordon fagyos tele.
 Ne hintsen; én dühét csak nevetem,
 'S ha adna is kegyelmet: megvetem.

Bú és öröm — úgy mondják — rokonok,
 Kéjet ború és kéj követ borút;
 Kedélyeink közöttük forganak
 Mig életünk' csónakja sirba fút.
 Ezek közül egyiket ismerem
 És az komor, mikint a' czinterem.

Gyermek valék, mindentől üldözött,
 Kin és nyomor növeltek engemet,
 Árván növék inségcsoport között,
 Nem volt mezem, befödni testemet.
 És emberek nem szóltak énnekem:
 Mi lelt fiam, mi báot jó gyermekem?

'S szét bujdosám a' nagy világ felett:
 Ágyam vala a' földnek parlaga;
 A' mécsvilág, a' melly lefektetett,
 Az égi bolt' tömérdek csillaga.
 'S ha szűnyadám csöndes nyugalmason,
 Melly nyúgtatott, karom volt váukosom.

A' kor repült; ifjúvá lettem én,
 A' fájdalom kövültté edze meg,
 Láték könyüt a' szenvedő' szemén
 És bámulám: hogy ott miért remeg,
 'S mert untalan dühöngve végzetem,
 Elzordonult, elfasult érzetem.

O végezet, te szörnyü oriás!
 Ki keblemet sziklává alkotád,
 Sujts még, ha tudsz; az élet álmodás,
 'S álmodva én áldást kérek reád.
 Hullasd fölém dőbörgő menyköved:
 Büszkén türom, mig szívem megreped.

Szolga Miklós.